

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Notesbog 4

Citation: Kierkegaard, Søren: "Notesbog 4", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-not4-txt-shoot-id9cd286f2-5e45-4306-8e9d-293218ddcc43.pdf> (tilgået 08. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Om Forholdet mell. Kant og Fichte.

1) betræffende Deductionen af begge disse Standpunkter da forekommer den mig at løbe ud paa det Samme. Fornuften har nemlig nu fundet et Standpunkt, hvorved det undgik den Vanskelighed, at Sandhed, da den var et Objekt, derved blev alte[re]ret i det Øieblik: Subjektet vilde tilegne sig den. Denne Sphære er den rene praktiske. Den har det ikke her med Objekter at gjøre (cfr p. 235 n:) uden forsaavidt disse skulle vorde frembragte. Den har derfor intet Dogme, ingen Lære, men kun Postulat, at troe paa Gud er at realisere ham. Men saaledes forholder det sig jo ogsaa med Fichte, og hvad Erd. i Anmærkninger nærmere udvikler om at Kant ikke altid strængt fastholdt sit Standpunkt; men undertiden tog det Ord »Postulat«, i en Betydning, hvorved det nærmede sig til at blive d. samme som et Axiom, saa er der jo ikke taget Hensyn dertil i Deductionen.

2) Men hvorfra faaer K og F. et Objekt, uden at dettes Betragtning standser Handling (og gjelder da ikke om denne Betragtning af Objektet her det som K. engang for Alle har gjort gjeldende om alle Objekter.); men da nu den uendelige Aproximation gjenem Handling netop er Sandhed, saa faaer den jo Sandheden gjenem en Usandhed; og hvorfra faaer de overhovedet disse Ideer om Gud etc (om man end og fastholder Idee i den K. Betydning saa det ikke er en theoretisk Erkjendelse; men et »regulativt Princip«.) Disse kunne jo i det høieste staae som Resultater af - den uendelige Udvikling, hvilket ikke vil sige stort - det er da et Indhold, som ingen Væren har, hvorom jeg altsaa ikke kan sige stort, deels fordi jeg da maatte synke ned i en theoretisk Betragtningens Snarer, deels fordi jeg ikke har Tid dertil.

Det Objektive kommer jo bagefter cfr.p. 244. n: og 245 ø:, men kommer det bag efter, og tillige som det der i samme Øieblik skal fortrænges af et nyt subjektivt Maal, saa indseer jeg ikke hvorledes man kan kome til om det endog blot hedder at postulere det; thi end ikke det vil der være Tid til. og ethvert Øieblik der anvendes til at postulere det er jo i Begreb med at blive af theoretisk Art. -

Et Bidrag til at forstaae dette Forhold er p. 245 og 46., hvor han siger: das nämlich, was bis dahin Object gewesen war (der religiöse Inhalt, Gott) ist itzt moralische Weltordnung d: h: seyende Vernünftigkeit, also die Substanz des wollenden Subjectes d: h: mit ihm identisch«. Idet nemlig i de Ord: Gud etc. hos Kant endnu optraadte en om end nok saa lille Rest af theoretisk Betragtning, hvorimod den rene praktiske, som den ene gjeldende, Side træder stærkere frem i de Benævnelser: moralische Weltordnung.

Det er særdeles rigtigt, hvad han siger om Schl. p. 251: Der Schleiermachersche Standpunkt hat daher das große Verdienst, daß er das Gefühl der bloßen Accidentalität des Einzelwesens geltend gemacht hat. Eben aber, weil es dies specifische Gefühl ist, welches

er geltend machte, treffen ihn die Einwände, welche die Gefühlstheologie überhaupt treffen, nicht.

Fremdeles p. 253. »Es braucht aber der große Unterschied zwischen dem mystischen Gefühl der Einheit mit Gott, wo das Einzelwesen als Einzelwesen sich der Wahrheit theilhaft weiß, und dem schlechthinnigen Abhängigkeitsgefühl, wo es seine Einzelheit als verschwindend weiß, nicht mehr besonders hervorgehoben zu werden.

Fremdeles p. 266 n: og 67 ø: Schleiermacher konnte auf einem Standpunkt, wo Alles als Seyn gefaßt wird, auch die Verschiedenheit nur als eine Seyende fassen; daher unterscheiden sich bei ihm die Religionen nicht nur als Stufen sondern auch als Arten. Auf einen Standpunkte, wo dagegen die Wahrheit als sich Entwickelndes gewußt wird, werden die verschiedenen Religionen zu verschiedenen nothwendigen Entwicklungsstufen der Religion überhaupt. –

d. 12 Dec. 37.